

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

mes

METK

**Teadmussiirde pikaajaline programm
põllumajanduse, toidu ja maamajanduse tegevusvaldkonnas
riigihange nr 222076**

Ühistegevuse valdkonna aruanne

Poolaasta-aruanne: 01. jaanuar 2023 – 31. detsember 2023

Eesti Maaülikool,
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,
Eesti Toiduainetööstuse Liit,
Maaelu Edendamise Sihtasutus,
Mahepõllumajanduse Koostöökogu,
Maaelu Teadmuskeskus
(Põllumajandusuuringute Keskus.
Eesti Taimekasvatuse Instituut).

Detsember 2023

Sisukord

Sissejuhatus	2
Ellu viidud tegevused	3
Ettevõtte juhendamine	5
Ühistu tunnustamine tootjaorganisatsioonina	5
Infopäevad, koolitus	6
Infopäev ettevõtte külastusega vähemalt 3 ak tundi „Eesti aiandussektori majanduskeskkond, lühikesed tarneahelad ja koostöövõimalused“	9
Infopäev lektoritasuga „Tootjaorganisatsioonide tunnustamine ning tootjaorganisatsioonidele suunatud toetused“	6
Infopäev välislektoriga „Ühistegevuse võimalused ja vajadused: head praktikad ja edulood“	7
Ühepäevane täienduskoolitus „Põllumajandusettevõtete ja -ühistute finantseerimine ning riskijuhtimine“	9
Õpiringid-külastused	11
Õpiring „Aiandustootjate koostöö õpiring“	11
Õpiring „Taimikasvatustootjate koostöö õpiring“	12
Ühe ettevõtte külastused, siseriiklikud „Koostöö kogemusnäited“	14
Taskuhäälingud, videod, materjal	16
Taskuhääling 20 min „Eesti põllumajandusühistute kogemused“	16
Uus materjali lehekülg „Eesti lihatootjate koostöö kogemused“	17
Videofilmid ühe filmiepisoodiga „Ühistegevust tutvustavad tegevuslood“	18
Ajakava täitmine, tulemuslikkus ja edasised tegevused	19

Sissejuhatus

Siinses 2023. aasta aruandes tutvustatakse ÜhendPiP-1 ühistegevuse valdkonna tegevusi alates 1. jaanuarist 2023 kuni 31. detsembrini 2023.

Tegevused viidi ellu hankelepingu nr 222076/7 raames, mis sõlmiti 27. detsembril 2022 ja mida muudeti 28. juunil 2023. Hankelepingu nr 222076/7 lisas 1 oleva tellimuse tegevuste loetelu kinnitas ühistegevuse valdkonna nõukogu 21. novembril 2022 toimunud veebikoosolekul ja muutis seda 27. novembril 2023 lõppenud elektroonilise nõukogu koosoleku otsusega.

Valdkonda koordineerib Eesti Maaülikool (EMÜ) ja selle 2023. aasta tegevuste lepingujärgne maksumus oli 80 500 eurot. Nõukogu otsusega muudetud lepingu tegevuste maksumus on 78 100 eurot. Tegevusi viis ellu valdkonna koordinaator koos Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja (EPKK) ja Eesti Maaelu Teadmuskusega (METK), lisaks vedas raamatu koostamist Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ).

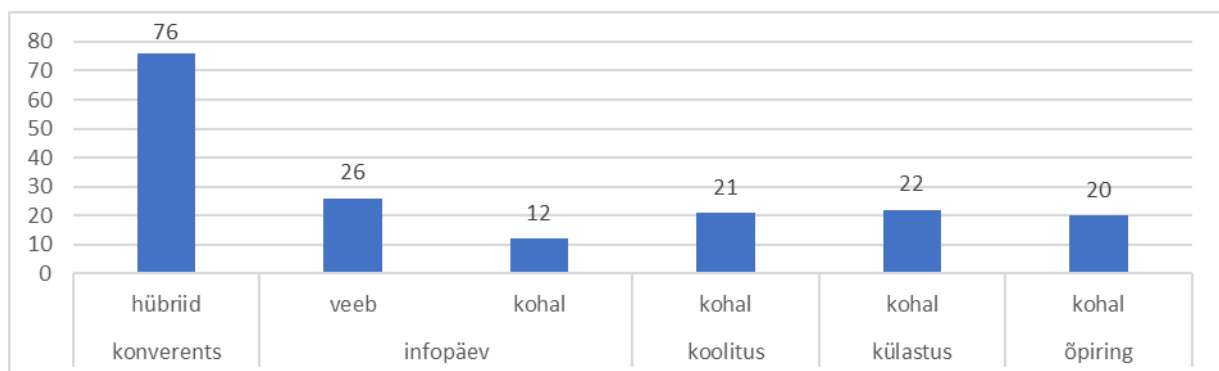
Ellu viidud tegevused

Kalendriaasta jooksul viis valdkonna koordinaator koos partneritega läbi neli ettevõtte külastust, kolm infopäeva, konverentsi, kuus taskuhäälingut, 100 lehekülge uut materjali, kaks videot, kaks õpiringi ja kaks ühepäevast täienduskoolitust.

Nr	Nimetus	Pealkiri	Kuupäev	Korraldaja	Osalejaid
1	Ettevõtte juhendamine	Ühistu tunnustamine tootjaorganisatsioonina // Ühistute arendamine	september detsember	METK	10 tundi 43 tundi
2	Infopäev ettevõtte külastusega vähemalt 3 ak tundi	Eesti aiandussektori majanduskeskkond, lühikesed tarneahelad ja koostöövõimalused	<i>Arvati nõukogu otsusega tellimusest välja.</i>	EMÜ	–
3	Infopäev veebis lektoritasuga	Tootjaorganisatsioonide tunnustamine ning tootjaorganisatsioonidele suunatud toetused	13.12.2023	EPKK	12
4	Infopäev vähemalt 3 ak tundi	Väiketootjate koostöövõimalused	18.04.2023	EPKK	14
5	Infopäev välislektoriga	Ühistegevuse võimalused ja vajadused: head praktikad ja edulood	13.12.2023	EPKK	12
6	Konverents mitme välislektoriga	Usalduslikud suhted majanduses ja ühiskonnas: missugust kasu toovad ühistud	17.03.2023	EMÜ ja EPKK	76
7	Taskuhääling 20 min	Eesti põllumajandusühistute kogemused // Ühine tegevus annab suurema hoo	30.06.2023	EPKK	...
8	Taskuhääling 20 min	Eesti põllumajandusühistute kogemused // Ühistegevus Eestis võiks olla veelgi aktiivsem	29.12.2023	EPKK	...
9	Taskuhääling 20 min	Ühistegevuse lood // Kartulikasvatus pakub väljakutseid	16.02.2023	EMÜ	...
10	Taskuhääling 20 min	Ühistegevuse lood // Maheteravili loob lisaväärtust	20.02.2023	EMÜ	...
11	Taskuhääling 20 min	Ühistegevuse lood // Seakasvatus on koos lihtsam	16.06.2023	EMÜ	...
12	Taskuhääling 20 min	Ühistegevuse lood // Tõuaretus vajab tasakaalukust ja innovatsiooni	14.06.2023	EMÜ	...
13	Uus materjali lehekülg	Eesti lihatootjate koostöö kogemused	07.2023	METK	...
14	Videofilm ühe filmiepisoodiga	Ühistegevust tutvustavad tegevuslood: Farm IN	detsember	EPKK	...

Nr	Nimetus	Pealkiri	Kuupäev	Korraldaja	Osalejaid
15	Videofilm ühe filmiepisoodiga	Ühistegevust tutvustavad tegevuslood: ETSAÜ	detsember	EPKK	...
16	Õpiring	Aiandustootjate koostöö õpiring	16.02.2023, 27.03.2023, 09.05.2023, 03.10.2023	EMÜ	9 (7)
17	Õpiring	Taimakasvatustootjate koostöö õpiring	20.10.2023, 21.11.2023, 22.11.2023 x	EMÜ	11 (?)
18	Ühe ettevõtte külastus, siseriiklik	Koostöö kogemusnäited // Eestimaa Piimatootjate Ühistu	Arvati nõukogu otsusega tellimusest välja.	METK	-
19	Ühe ettevõtte külastus, siseriiklik	Koostöö kogemusnäited // Nordic Hemp	07.11.2023	METK	5
20	Ühe ettevõtte külastus, siseriiklik	Koostöö kogemusnäited // Rakvere Piimaühistu	26.04.2023	METK	5
21	Ühe ettevõtte külastus, siseriiklik	Koostöö kogemusnäited // TÜ Farm In	23.03.2023	METK	5
22	Ühe ettevõtte külastus, siseriiklik	Koostöö kogemusnäited // TÜ Tammejuure Mahetalu	03.05.2023	METK	7
23	Ühepäevane täienduskoolitus	Konfliktide ennetamine ja lahendamine põllumajandusühistutes	31.05.2023	EMÜ	11
24	Ühepäevane täienduskoolitus	Põllumajandusettevõtete ja -ühistute finantseerimine ning riskijuhtimine	29.12.2023	EMÜ	10, täpsustub

Joonis: Ühistegevuse valdkonna tegevustel osalemised

Edasi tutvustatakse täpsemalt 2023. aastal toimunud tegevusi.

Ettevõtte juhendamine

Ühistu tunnustamine tootjaorganisatsioonina

Lühikirjeldus

Ettevõtte juhendamisi korraldas METK:

- septembris 2023 allkirjastas ETSAÜ ühistu juhatuse liige;
- detsembris 2023 – Eesti Lihaveisekasvatajate Seltsi esindaja
- detsembris 2023 Farmin juhatus liige
- detsembris 2023 – xxx ühistu esindaja

Tegevuse eesmärk oli toetada ühistuid tootjaorganisatsioonina tunnustamise protsessis. Koostöös juhendatavate ettevõtjatega sai juhendamine aga fookuseks ühistute arendamise üldisemalt. Ettevõtte juhte suunas METK-i innovatsioonikonsulent Kaie Laaneväli-Vinokurov..

Mõjuanalüüs

Kuna juhendataval ja juhendajal oli varasem koostöökogemus, algas tegevus teiselt. Kaie Laaneväli-Vinokurov töötas enne METK-i EPKK-s ja Maaeluministeriumis, mistõttu oskab ta nõu anda nii ühistu regulatsioonide kui ka ühistu organisatsiooniliste küsimuste kohta. Eestis konkurentsieelise saavutamise nõuab toodangu kvaliteedi ja koguse tõstmist, mille kavandamisel oligi juhendaja abiks.

Olemuslikult taanduvad paljud ühistute mured ühele faktorile – liikmetele või täpsemalt liikmesuhetele. Seega on ülioluline, et ühistu selgitaks liikmetele nende aktiivse panustamise tähtsust ja osa ühistu tulemuslikkuses. Liikmed valitsevad ühistut, on tolle omanikud ja saavad ühistust kasu, mistõttu on nende võimalikult hoogne osavõtt ühistu tegevusest organisatsiooni edu vundament.

Suuresti keskendus juhendamine kahele teemale: 1) kvaliteedikava ja 2) juhendatava ühistu tervis. Esimene teema on eelkõige pikemaajalisem seakasvatustalvõrgu ambitsioon, mis pole siiani tegelikkuseni jõudnud. ÜhendPiP-i ühistutegevuse valdkonna tegevustega üritatakse seakasvatustalvõrgu edaspidigi toetada.

Kvaliteedikava on argument liha turundamises, kuid samas avab see ukse avalikesse hangetesse. Seeläbi paraneb kasvatajate endi turujõud ja need suudavad turul tugevamas positsioonis olevate töötajatega konkureerida. Ühiseks toodangu turustamiseks on samuti vaja organisatsiooni, mis läbi toodangu liigub. Esimesel poolaastal toimunud täienduskoolituse „Konfliktide ennetamine ja lahendamine põllumajandusühistutes“ käigus tuli välja, et seakasvatustalvõrgu vajaliku ühistu loomise plaani.

Ettevõtte juhendamine on osa pikaajalisest sealihatootjate toetamisest ÜhendPiP-1 ja ÜhendPiP-2 raames. Veel 2023. aasta esimesel poolaastal suunati seakasvatustalvõrgu täienduskoolitus „Konfliktide ennetamine ja lahendamine põllumajandusühistutes“ ja teisel poolaastal lõppes ÜhendPiP-2 lihatootjate koostöö õpiring. Viimati nimetatud õpiring on kavas ka ÜhendPiP-2 2024. aasta tegevustes.

Infopäevad, koolitus

Infopäev „Tootjaorganisatsioonide tunnustamine ning tootjaorganisatsioonidele suunatud toetused“

Lühikirjeldus

Infopäev:

- toimus 13. detsembril 2023 kell 13.00–15.15;
- viidi läbi veebi aseme **kohapealsena**: Eesti Tõuloomakasvatajate ühistu Tartu kontoris (Aretuse tn 2, Märja alevik, Tartu linn, Tartu maakond, 61406);
- korraldas EPKK;
- osales 12 inimest;
- info avaldati pikk.ee ja EPKK veebilehtedelt.

Tegevuse eesmärk oli pakkuda sügavamalt arusaamist veisekasvatuse valdkonnas tegutsevatele tootjaorganisatsioonide võimalikkusest, andes praktilisi näpunäiteid tunnustamisprotsessi läbimiseks, toetuste taotlemiseks ning kvaliteedikava koostamiseks. Infopäeva viis läbi METK-i innovatsioonikonsulent Kaie Laaneväli-Vinokurov.

Mõjuanalüüs

Infopäev keskendus olulistele teemadele, mis puudutasid veisekasvatajaid ja nende võimalusi tootjaorganisatsioonina tunnustamisel. Esimene osa keskendus veisekasvatajate seltsi võimalustele ning nõuetele vastavusele tootjaorganisatsioonina tunnustamise kontekstis. Osalejatele tutvustati praktilisi samme ja strateegiaid, mida kasutada tunnustuse saamiseks ning nõuete täitmiseks.

Teises osas arutleti tootjaorganisatsioonidele suunatud toetuste teemal, tuues esile erinevaid võimalusi ja toetuste saamise tingimusi. Osalejatele anti ülevaade toetuste kättesaadavusest ja sellest, kuidas neid efektiivselt taotleda ning ära kasutada.

Viimane teema puudutas kvaliteedikava koostamist, keskendudes selle olulisusele ja praktilistele sammudele selle loomisel. Osalejatele anti juhiseid kvaliteedikava väljatöötamiseks, arvestades olulisi standardeid ja nõudeid. Infopäev pakkus osalejatele platvormi, kus jagati olulist teavet ja praktilisi juhiseid, mis võimaldavad neil paremini tegutseda ja järgida kehtestatud standardeid.

Seni on tootjaorganisatsioonina tunnustatud ainult üks Eesti põllumajandusühistu – SCE E-Piim. Tootjaorganisatsioonide vähesus hoolimata sellest, et tunnustusega kaasnevad muu seas erisused konkurentsioiguses, viitab küsimuse vähesele tuntusele. Teemat on varemgi teadmussiirde programmide raames puudutatud, aga see pole viinud enamate ühistute tunnustusprotsessi läbimiseni.

Tulevikus oleks kasulik uurida ainsat olemasolevat tunnustatud tootjaorganisatsiooni. Eelkõige vajaks selgitamist stiimul, miks SCE E-Piim lõpuks tunnustamise läbis. Siin

võib peidus olla ajend, mis julgustaks teisi ühistuid. Samas on ilma tausta teadmata siinkohal mõni võimalik põhjus välja tuua liiga spekulatiivne.

Infopäeval osalejatest andis tagasisidet viis inimest. Nad pidasid infopäeva äärmiselt informatiivseks ja kasulikuks. Toodi välja, et esitatud teemad olid hästi struktureeritud ning sisaldasid olulist praktilist teavet. Eriti meeldis tootjaorganisatsioonide tunnustamise strateegiate osa, kus jagati praktilisi samme tunnustuse saamiseks. Samuti oli kasulik saada ülevaade toetustest ja kvaliteedikava koostamisest. Lektor oli professionaalne ja selgitas keerulisi teemasid arusaadavalt. Osalejad avaldasid soovi, et tulevikus korraldataks veel selliseid praktilisi ja informatiivseid üritusi.

Infopäev välislektoriga „Ühistegevuse võimalused ja vajadused: head praktikad ja edulood“

Lühikirjeldus

Infopäev:

- toimus 13. detsembril 2023 kell 13.00–15.15;
- viidi läbi veebikeskkonnas Zoom;
- korraldas EPKK;
- osales 12 inimest;
- info avaldati pikk.ee ja EPKK veebilehtedel.

Tegevuse eesmärk oli pakkuda platvormi ideede vahetamiseks ja uute suundade avastamiseks ühistegevuses, keskendudes ringbiomajanduse ja rohemajanduse innovaatilistele võimalustele. Infopäev keskendus ühistegevusele innovaatiliste ringbiomajanduse lahenduste testimiseks. Tutvustati ühistegevuse arengusuundi seoses rohemajandusega ning jagati praktilisi teadmisi ja kogemusi seoses metsaühistute rolliga. Lisaks uuriti metsaühistute arengulugu, tuues esile nende olulisust ja panust rohemajanduse edendamisel.

Esinesid:

- Daniel Long, piimakarja kasvataja ja ühistu juhatuse liige;
- Rando Värnik, Eesti Maaülikooli maamajanduse ökonoomika õppetooli juht ja professor;
- Priit Põllumäe, Keskühistu Eramets tegevjuht.

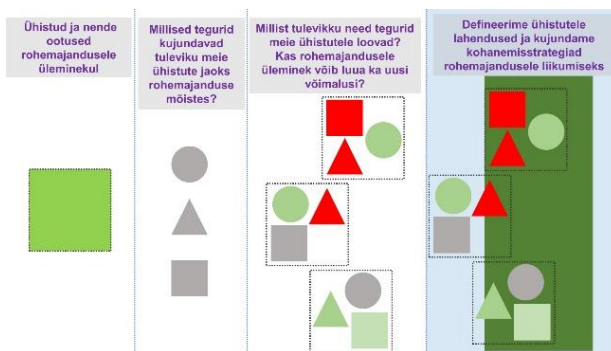
Osa võttis 12 inimest, kelle hulka kuulusid põllumajandustootjad, põllumajandusühistute esinejad ja METK-i töötajad.

Mõjuanalüüs

Mitte väga kaua aega tagasi meedias figureerinud hoiu-laenuühistute kehvade uudiste valguses levib negatiivne kuvand kergelt teistele ühistutelegi. Siiski on Eestiski mitmeid positiivseid näiteid hästi töötavate ühistute kohta. Enamik inimesi vast ei adugi, et Eesti suurimat jaekaupluste ketti haldab keskühistu.

Infopäeva mõju ei piirdu siiski vaid mainekujundusega. Daniel Longi ettekanne sisaldas põnevat infot uudse kultuuri kasvatamisest ja kasutamisest ringbiomajanduse praktikana. Tema ettekanne lemmelde kasvatamise ja kasutamise kohta näitas väikeste lehtedega taime vägagi erinevaid kasutusvõimalusi – vee puhastajana, söödana ja väetisena.

Some more images of Duckweed

Ülejäänud kaks ettekannet olid samuti seotud ringbiomajanduslike teemadega. Rando Värnik rääkis sellest, kuidas ühistud panustavad rohemajandusele üleminekusse ja kuivõrd tähtis on ühistutes vastava strateegia kujundamine. Sama mõtte kõlas ka Daniel Longi ettekandes, kus ta tutvustas muu seas oma lemmelde kasvatamise ja kasutamise tegelevat

ühistut The Green Farmer Co-Operative Society Limited.

Priit Põllumäe tutvustas seevastu Metsaühistut, mis tegutseb juba pikemat aega piirkondlikke metsaühistuid ühendava keskühistuna. Metsaühistu kogemus näitab, kuidas kasvuni viib pikk ja sihipärane töö. Ühistu on varemgi teadmussiirde tegevuste raames kõlapinda leidnud, kuid tolle positiivne näide mõjub innustavalt põllumajandusühistutele.

Seetõttu ongi heade praktikate ja edulugude tutvustamine tähtis – ja see argument kordub teisteski ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonna tegevustes. Eriti põllumajandusvaldkonnas, kus Eestis saab säravad näited kokku lugeda praktiliselt ühe käes sõrmedel. Aga neid ja teisi näiteid tuleb kuulutada, sest vastasel juhul ei muutugi ühistute kuvand ja põllumajandustootjad ei saa ühistutest oodatavat kasu.

Lisaks eelmainitule koorus ettekannetest välja strateegia tähtsus ühistu jaoks. See on eriti tähtis juhul, kui ühistu seisab silmitsi innovaatiliste tegevuste või drastiliste muudatustena – kasvõi roheülemineku kontekstis. Eesti põllumajandusühistute väiksuse tõttu jääb strateegiline juhtimine aga tähelepanuta.

Seetõttu üritataksegi ÜhendPiP-i tegevuste raames strateegilise juhtimise tähtsust rõhutada ning ühistuid ja põllumajandusettevõtteid sellega aidata. Õpiringid on selleks tõhus meede, eriti ÜhendPiP-2 raames käima läinud lihatootjate koostöö õpiringi vormis. Nimetatud näide väärrib mainimist, sest õpiringis osalejad on nende tegevuskeskkonna mõjude tõttu väga motiveeritud osa võtma ja kaasa mõtlema. Seega on strateegia üks märksõna ÜhendPiP-i tegevuste planeerimises.

Osalejad hindasid arutelusid ühistegevuse arengusuundadest rohemajanduse kontekstis ning metsaühistute olulist rolli. Samuti tõsteti esile infopäeva olulisust uute ideede ja suundade avastamiseks ning praktiliste teadmiste jagamiseks ühistegevuses. Üldiselt oli tagasiside positiivne, rõhutades infopäeva mitmekülgset ja kasulikkust osalejatele.

Infopäev ettevõtte külastusega „Eesti aiandussektori majanduskeskkond, lühikesed tarneahelad ja koostöövõimalused“

Lühikirjeldus

Infopäev kavandati aiandustootjate koostöö õpiringi jätkutegevusena ning tegevuse eesmärk oli uurida aiandustootjate väärtusahelas kõrgemale jõudmist. Kuna õpiring venis hilissügisesse, polnud infopäeva korraldamine enam ajaliselt võimalik. Seetõttu tegi ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonna koordinaator nõukogule ettepaneku tegevuse tellimusest välja arvata. Nõukogu tegigi seda.

Mõjuanalüüs

Kuigi infopäev **jäi ellu viimata**, on tegu valdkonna jaoks olulise küsimusega. Aiandustootjate koostöö õpiringis osalenud maasikakasvatajad tõdesid, et oma väiksuse tõttu tuleb neil tootmisega seotud küsimuste kõrval tähelepanu pöörata toodangu turustamisele. Siin on kahtlemata koostöökohti, sest väiksus loob eeldused lühikeste tarneahelate tekkeks.

Samas jääb väärtusahelas kõrgemale liikumine ja ühistu(te)sse organiseerumine maasikakasvatajatele kaugeks. Ühel kindlal põhjusel. Selleks on taimekaitsevahendeid puudutavad regulatsioonid, mis seavad maasikakasvatajad võrreldes teiste lähiriikide kolleegidega ebasoodsasse olukorda.

Taimekaitsevahendeid puudutav arutelu kordub (ja on kordunud varemgi) praktiliselt kõigis maasikakasvatust puudutavates tegevustes. EMÜ maamajanduse ökonoomika õppetooli kogemus teiste projektidega kinnitab seda. Kuniks küsimus ei saa lahendust, on väga raske toetada maasikatootjaid koostöö edendamises. Varem või hiljem jõuab jutt taaskord taimekaitsevahenditeni, mis varjutab kiiresti muu.

Ühepäevane täienduskoolitus „Põllumajandusettevõtete ja -ühistute finantseerimine ning riskijuhtimine“

Lühikirjeldus

Täienduskoolitus:

- toimuks 29. detsembril kell 11.00–16.00;
- viiduks läbi Eesti Maaülikooli peahoone ruumis 0015;
- korraldas EMÜ;
- info avaldati pikk.ee veebilehel ja [EMÜ õppeinfosüsteemis](http://EMÜ.õppeinfosüsteemis).

Tegevuse eesmärk oli suunata põllumajandusettevõtjaid ja ühistute liikmeid, nõukoguliikmeid ja juhatuse liikmeid hindama oma investeringuvajadusi ja otsima nende rahuldamiseks sobivaid meetodeid. Paralleelselt puudutati riskijuhtimisega

seotut, mis on investeringute ja ettevõtluse puhul üldisemalt möödapääsmatu. Koolitus suunati seakasvatajatele, kellel on teema vastu huvi ja selge vajadus.

29. detsembril 2023 toimuma pidanud täienduskoolitus **jäi viimasel hetkel ära**. Koolitus ei toimunud, sest hoolimata täitja pingutustest ei kogunenud minimaalset osalejate arvu.

Mõjuanalüüs

Koolituse ära jäämisest on kahju, sest finantsküsimumed on põllumajanduses vägagi päevakorral. Näiteks ÜhendPiP-2 kahe viimase taskuhäälingu külalised [Kaja Piirfeldt](#) ja [Mart Martis](#) mõlemad tõdesid, et põllumajandusvaldkonnas jääb vajaka just finantskoolitustest.

Täienduskoolituse sihtrühmaks oli planeeritud lihatootjad või kui täpne olla, siis seakasvatajad. Valikul oli kindel põhjus – valdkonna esindajatel on teha märkimisväärseid investeringuid, et oma konkurentsivõimet parandada. On hea tõdeda, et neid kavatakse teha ühiselt.

Samas vajab selgitamist täpne investeringu suurus ja selle finantseerimise allikas või allikad. Siinkohal on abi ÜhendPiP-2 2024. aastasse planeeritud lihatootjate koostöö õpiringi koostumistest. Kuid õpiringis osalejate hulk on muidugi väiksem kui võimalik täienduskoolituses osalejate arv, mistõttu on õpiringi mõju potentsiaalselt väiksem. Lihtsalt seetõttu, et täienduskoolitusega saanuks hõlmata suurema osa sihtrühmast.

Õpiringid-külastused

Õpiring „Aiandustootjate koostöö õpiring“

Lühikirjeldus

Õpiring:

- toimus 16. veebruaril, 27. märtsil, 9. mail ja 3. oktoobril 2023;
- viidi läbi Eesti Maaülikooli peahoone ruumis 0015 ja Ülikooli Kohvikus;
- korraldas EMÜ;
- osales üheksa inimest, kellest võttis kõigist õpiringidest osa seitse isikut;
- info avaldati pikk.ee veebilehel.

Tegevuse eesmärk oli toetada aiandustootjaid päevakajaliste küsimuste lahendamise ja koguda nende käest sisendeid rohepoliitika ja -oskuste arendamiseks. Tänavuse aiandustootjate õpiringi keskmes olid taaskord maasikakasvatajad. Õpiringi juhendas Rando Värnik ja tootjate poolt vedas seda Helen Kaskema.

Õpiringi kohtumiste teemad olid:

- „Maasika hinna stabiliseerimise võimalused tootjale – lisandväärtus töötlemise abil“;
- „Süsinikupõllundus ja selle rakendamise võimalused maasikakasvatustes“;
- „Mis on ESG-d ja kuidas mõjutavad need Eesti maasikakasvatajaid“;
- „Aiandusvaldkonna roheoskused ja bioressursside kasutamise koostöövõimalused“.

Osa võttis üheksa inimest, kellest seitse osales igas õpiringis. Osalesid põllumajandustootjad, täpsemalt maasikakasvatusega tegelevad ettevõtjad.

Mõjuanalüüs

Kuigi õpiringi teemad on eraldivõttes tähtsad, jooksis läbi kõigi õpiringi kohtumiste läbiv joon. Selleks oli taimekaitsevahenditega seotu. Tegu on Eesti maasikakasvatajatele valusa teemaga, sest lähiriikides on võimalik kasutada vahendeid, mis pole Eestis lubatud. Õpiringi sisu seisukohast pärssis teema veidi muude küsimuste arutamist.

Taimekaitsevahendite kasutamise teema muutub ilmselt veelgi valusamaks, kui Euroopa Liidu poolt tulebki suunis liikmesriikide erinevusi arvestamata taimekaitsevahendite kasutamist ühte moodi piirata. Aga rohepoliitika üldisemalt oli koguni kolme õpiringi kohtumise teema. Ja seda põhjusega, kuna aruande kirjutamise hetkel ei ole veel Euroopa roheline kokkuleppe rakendamises osas täit kindlust ning kliimaseaduse arutelu alles algas.

Seetõttu oli eriti tähtis viimase õpiringi kohtumise teema. Selle püstitas EMÜ ise, sest ülikool osaleb Haridus ja Noorteameti (Harno) veetavas [roheoskuste arendamise programmis](#). Koos õpiringis osalejatega loodeti välja selgitada maasikakasvatuse prioriteetsed roheoskused, millele peaks ülikooli õppekavad tähele pöörama. Arutelu kaldus pigem roheoskuste kui sellise poole, kuid sisendit EMÜ siiski sai.

Roheoskused¹ muutuvad tulevikus tähtsaks teadmussiirdeski. Praegu on roheoskuste programm alles esimeses etapis ehk vajaduste selgitamise faasis. Edaspidi tuleb teadmussiirde tegevuste planeerimisel arvestada programmi tulemustega ja pöörata tähelepanu oskustele, mida kutse- ja kõrgharidusasutused ei arenda.

Rohepoliitikast ja arengudokumentidest roheoskusteni

- URO kestliku arengu eesmärgid 2030
- URO bioloogilise mitmekesise konventsioon
- Parisi kokkulepe
- Euroopa roheline kokkulepe ja sellest tulenevad algatused
- Pikaajaline arengustrateegia „Eesti 2035“
- Kliimapolitika põhialused aastani 2050
- Eesti keskkonnanõustamise aastani 2030 ja selle muudetud keskkonnanõustamise arengukava KEVAD 2020 (koostamisel)
- Energiamajanduse arengukava aastani 2030 (uus arengukava koostamisel)
- Põllumajanduse ja kalanduse arengukava aastani 2030
- Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035
- Rohepöörde tegevusplaan 2023–2025
- Väliskõnõlde teekaardid

Eesti Maaülikool

Naastes üldisema vaate juurde ilmnes, et õpiringis osalenud: 1) ei osanud oma olemasolevaid roheoskusi defineerida (kuigi nad rakendavad neid igapäevaselt) ja 2) üldised roheoskused (näiteks analüüsi-, digi- ja suhtlemisoskus) jäävad pigem tagaplaanile. Teadmussiirdetegevuse seisukohast tähendab see lisatööd oskusteabe vajaduse määratlemisega ja samas keskendumist üldisematele roheoskustele, millele põllumajandusettevõtjad ise pööravad vähem tähelepanu. Viimati sõnatu kehtib kogu ÜhendPiP-ile.

Õpiring „Taimikasvatustootjate koostöö õpiring“

Lühikirjeldus

Õpiring:

- toimus 20. oktoobril, 21. novembril, 22. novembril ja 20. detsembril 2023;
- viidi läbi Eesti Maaülikooli peahoone ruumis 0015 ja Lossispaas Wagenküll;
- korraldas EMÜ;
- osales 11 inimest, kellest võttis kõigist õpiringidest osa seitse isikut;
- info avaldati pikk.ee veebilehel.

Tegevuse eesmärk oli toetada taimikasvatustootjaid päevakajaliste küsimuste lahendamiseks ja koguda nende käest sisendeid rohepoliitika ja -oskuste arendamiseks. Tänavuse taimikasvatustootjate õpiringi keskmes olid teraviljakasvatajad. Õpiringi juhendas Rando Värnik.

Õpiringi kohtumiste teemad olid:

- „Roheoskuste arutelu ja kaardistamine ning Eesti Maaülikooli laborite tutvustus“;
- „Teraviljakasvatajate kliimaeesmärkidega kohanemine aastaks 2030 ja nende ootused kliimaseadusele“ ja „Taimikasvatajate roheoskuste vajaduste selgitamine“;
- „Digitaalne agronoomis“;
- „ESG-d taimikasvatusega tegelevates ettevõtetes ja nende mõju investeerimisvõimekusele“.

¹ Roheoskuste kohta saab rohkem lugeda [OSKA ülevaatest](#).

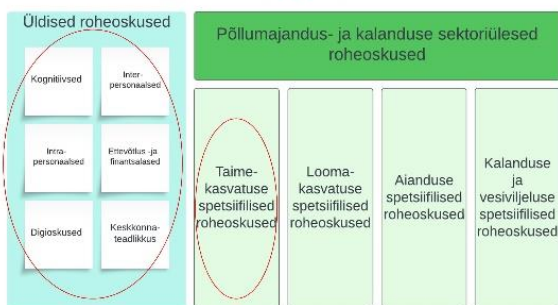
Osa võttis 11 inimest, kellest seitse osales igas õpiringis. Osalesid põllumajandustootjad ja põllumajandusühistu töötajad, kes olid kõik seotud teraviljakasvatusega.

Mõjuanalüüs

Taimekasvatustootjate õpiringi kohtus viimati ühistegevuse teadmussiirde programmi ajal. Tõsi, siis kandis õpiringi teraviljakasvatavate koostöö nime ja osalejate ring oli teine. Nüüd on kavas õpiringiga jätkata ka 2024. aastal.

Teraviljakasvatuse – nagu teisteski põllumajandustootmise valdkondades – on päevakajalised digi- ja roheteemad. Seda illustreerib õpiringi kohtumiste teemade loetelugi. Kuna õpiringi kohtus kontsentreeritult sügistalvisel ajal, andis see võimaluse selgetele teemadele keskenduda.

Roheoskuste jaotus (299 tk)

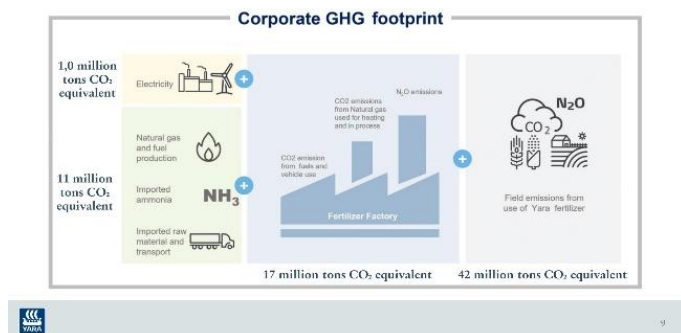

Sarnaselt aiandustootjate õpiringiga oli rõhk roheoskustel. Taimekasvatavate õpiringid olid sisendi kogumise mõttes aianduse omadest produktiivsemad, ent sõnaselge roheoskuste vajaduse sõnastamine oli ikkagi raske. Seetõttu kuluski selleks praktiliselt kaks õpiringi kohtumiskorda. Eraldi tasub nimetada digioskuste seas lisaks andmete analüüsile nende kogumise ja haldamise oskust.

Roheülemineku käigus pööratakse üha enam tähelepanu põllumajandusettevõtjate tootmise ja kogu tarneahela süsinikjalajäljele. Märkusena võib mainida, et keskkonnajalajälje hindamise puhul on tegu roheoskusega.

Arutelust jäi kõlama mõte, et keskkonnasõbralike ja -vaenulike põlluharimise meetodite osas on palju ebaselget ning teadlastelgi puudub konsensus. Kuigi ülikoolides uuritakse vägagi erinevaid lahendusi, ootavad tootjad selgeid meetodeid, mida kasutades keskkonnasõbralikult majandada.

Yara as world biggest fertilizer producer, knows exactly what's our impact

2024. aastal jätkub taimekasvatustootjate õpiringi tegevus, kuid muid spetsiifilisi toetustegevusi pole valdkonnale vaja suunata. Teraviljatootmise valdkonnas tegutseb Põllumeeste ühistu KEVILI näol tugev ühistu, millelt on palju õppida ja mis tegeleb samas ise liikmete koolitamisega. Kuna õpiringis on KEVILI esindatud, toimub kahe-suunaline infovahetus. EMÜ seisukohast on see ülioluline, sest KEVILI teab oma liikmete – teraviljakasvatavate – huvisid ja vajadusi kõige paremini.

Ühe ettevõtte külastused, siseriiklikud „Koostöö kogemusnäited“

Lühikirjeldus

Ettevõtte külastused:

- toimus 7. novembril viidi läbi Nordic Hemp TÜ-s
- (14. novembrile 2023 kavandatud Eestimaa Piimatootjate Ühistu külastuse jäi vähese huvi tõttu ära ja nõukogu arvas selle ka tellimusest välja);
- korraldas METK;
- osales viis inimest;
- info avaldati pikk.ee veebilehel.

Tegevuste eesmärk oli tutvustada häid näiteid ühistegevuse kohta. Seejuures on Nordic Hemp TÜ eriti hea näide uuenduslikus valdkonnas tegutseva ühistu kohta.

Nordic Hemp TÜ (endise nimega Eesti Maheproteiini Ühistu) asub Tartumaal Vahi alevikus. Ühistu asutasid 2017. aastal Eesti viis suurimat kanepikasvatajat. 2018. aastal ehitati moodne kanepiseemne töötlemise tehas, kus on võimalik kanepiseemneid sorteerida, koorida ning õli pressida. Tegu on Euroopa suurima kanepiseemnete koorimise tehasega.

Nordic Hemp TÜ ühistusse kuulub viis liiget ning liikmeks astumisel tuleb arvestada suure investeeringuga. Seetõttu pole väiketootjatel võimalik ühistuga liituda. Kanep on Eestis nišitood, mistõttu eksporditakse töödeldud kanep (kas koorimata, kooritud või õli kujul) ainult välisriikidele – peamiselt Saksamaale, Austriasse ja Hollandisse.

Osa võttis viis inimest, kelle seas olid seotud väga erinevate valdkondadega nagu kanepikasvatus ja -töötlemine, agronoomia, tera- ja kaunviljakasvatus ning köögi- ja juurviljakasvatus.

Mõjuanalüüs

Külastuse esimeses pooles rääkis Nordic Hemp TÜ esindaja ühistu tegemistest. Kuna ühistu vana nimi Eesti Maheproteiini Ühistu osutus välisklientide jaoks liiga pikaks ja arusaamatuks, otsustati võtta uus ja rahvusvaheline nimi – Nordic Hemp TÜ.

Tänu rahvusvaheliste sidemetele ja Euroopa Liidu kinnitatud THC regulatsioonide muudatustele on Nordic Hemp TÜ koostöös hollandlastega välja töötanud Eesti kanepisordi nimega Estica. Tegu on kanepiseemnetega, mille THC piirnorm ei ületa 3,0mg/kg. Samas pole Eesti laborites seadmeid, millega nii madalates

kontsentratsioonides THC-d analüüsida. Seetõttu saadetakse kõik proovid Saksamaa laborisse.

Juhatuse liikmed tõid välja, et kanep on üks loodussõbralikumaid taimi (kanepi enese CO2 jalajälg olevat lausa negatiivne) ning sellest saab palju asju valmistada, mistõttu jääb neile arusaamatuks taime senine vähene kasutus. Lisaks õlile ning seemnetele on võimalik ära kasutada ka kanepikiud (näiteks villaga segamisel soojusmaterjali valmistamiseks). Kahjuks pole Nordic Hemp TÜ-l hetkel kanepikiu töötlemise võimalust, kuid seda soovitakse tulevikus kindlasti teha.

Külastuse teises pooles viidi külastajad tootmisega tutvuma. Näidati erinevaid tootmisliine (sorteerimisliin, koorimisliin ja õlipress) ja selgitati kindlate liiniosade tööpõhimõtteid (sorteerimisliin tugineb gravitatsioonil, lasersorteer sorteerib seemneid vastavalt värvierinevusele).

Külastuse lõpus tekkis elav diskussioon ühistute vajalikkuse osas. Toodi välja, et suurim takistus ühistu toimimiseks on konkurents liikmete seas – näiteks põllumajandustehnika kasutamise osas, kuna sageli tahavad liikmed kasutada ühiskasutusse antud seadmeid samal ajal. Samuti jäävad ühistu tavaliikmed sageli tagaplaanile ning tunnevad end ühistus üksi. Tihti tekib ka olukord, kus liikmed on oma kasumi peale väljas ning seetõttu jääb koostöö sageli varju. Kolmanda kitsaskohana toodi välja, et tihti aetakse ühistute tegevusvaldkond nii laiaks, et ühine eesmärk ja fookus kipub kaduma.

Ürituste osalejad ütlesid tagasisideks, et infopäev oli pigem silmaringi avardav kui mingit kindlat eesmärki täitev. Tekkisid põnevad arutelud ja Nordic Hemp TÜ liikmed olid väga külalishahked ning vastutulelikud oma teadmisi jagama ning tegevusi tutvustama. Huvi külastuse vastu tekkis osalejatel pigem sellest, et sooviti näha Nordic Hemp TÜ tootmist. Ühistute toimimise osas heale arvamusele kahjuks ei jõutud.

Järeldused:

2023. aasta puhul seati eesmärgiks külastada vähetuntumaid kuid toimivaid ühistuid. Tuntud ühistunäiteid on seni esitletud konverentsidel, mitmete infopäevade raames ja videotes. Väiksemate näidete esitlemine oleks võinud anda julgust ja kogemusi ühistu algus- või kasvamisfaasis.

Tulundusühistu külastuse vastu oli huvi taaskord vähene. 2024. aastal pöörduetakse tagasi infopäevade ja õpiringide juurde. Samuti tuleks kaasata tulundusühistuid, kellel on rääkida edulugu tootjaorganisatsioonini kasvamisel (näiteks SCE E-Piim, kes tegutses esialgu tulundusühistuna).

Taskuhäälingud, videod, materjal

Taskuhääling 20 min „Eesti põllumajandusühistute kogemused“

Lühikirjeldus

- Avaldati 29.12.2023;
- laaditi [Delfi Tasku](#) keskkonda ning EPKK veebile ja [pikk.ee veebile artiklina](#);
- viis ellu EPKK.

Tegevuse eesmärk oli tutvustada Eesti põllumajandusühistute kogemusi ja seeläbi tõsta avalikkuse teadlikkust ning parandada ühistute kuvandit. Taskuhäälingu täpsem pealkiri oli „Ühistegevus Eestis võiks olla veelgi aktiivsem“ ja tegu oli EPKK kureeritava seeria „Põllult taldrikule“ episoodiga.

Siinse aruandeosa autor ei pääse ligi taskuhäälingu kuulamise statistikale, mistõttu ei saa välja tuua kuulamiste hulka.

Mõjuanalüüs

Sarnaselt teiste taskuhäälingute ja videotega ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonnas loob siinne taskuhääling ühistutest positiivsemat kuvandit. Nagu ütlesid saatekülalised Andres Oopkaup (Põllumeeste ühistu KEVILI nõukogu esimees), Tanel-Taavi Bulitko (Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu juhatuse esimees) ja Tõnu Post (Saaremaa Piimaühistu nõukogu esimees) – ühistute mõju ei saa alahinnata, kuigi enamikul Eesti tegutsevatest põllumajandusühistutest on kuni viis liiget. Koos tegutsedes tekib jõud, mida on raske üksi saavutada.

Taskuhäälingust koorub välja kolm olulisemat mõtet:

- Ühistud toimivad hästi siis, kui liikmeid koheldakse ühtemoodi ja nad saavad liikmeks olemisest konkreetset kasu.
- Ühistud on traditsiooniline ettevõtluvorm, mis on end mujal Euroopas ja maailmas tõestanud.
- Kuigi ühistud ei pruugi alati pakkuda kõige paremat hinda, tagavad ühistud vähemalt (hinna)stabiilsuse.

Need tähelepanekud on tähtsad ka ÜhendPiP-i kontekstis. Liikmesuhted on olnud ja on edaspidigi ühistegevuse valdkonna tegevuste teema – kui mitte otseselt, siis vähemalt vaikimisi. Ühistu edu tagavad tolle suhted liikmetega. Seetõttu on ÜhendPiP-2 2024. aasta tellimuses kommunikatsiooniteemaline koolitus, mis aitab osalejatel sisekommunikatsiooni abil parandada liikmesuhteid.

Kaks viimast mõtet on olulised, ent neid on hoopis raskem erinevatesse tegevustesse põimida. Subjektiivne kogemus ühelt Erasmus+ väliskoolituselt näitas, et isegi suurte ühistute liikmed ja töötajad ei pruugi alati olla kursis ühistute ajaloo ja sügavamate toimimispõhimõtetega. Võib-olla aitab traditsioonide jõudu näidata infopäevadele pika ajalooga ühistute esindajate otsimine.

Stabiilsus on eriti kriitiline piimandusvaldkonnas, sest tegu on väga investeringumahuka tegevusalaga. Stabiilsuse kasu on aga raske näitlikustada. Kuna tegu on argumendiga, mis on eriti levinud piimandusvaldkonnas, siis ehk saaks selle kohta rääkida mõni piimandusühistu esindaja. Välismaiste piimandusühistute

esindajad saavad mõistagi sama teha, kuid need suudavad tänu oma suurusele enamasti pakkuda lisaks stabiilsusele ka parimaid hindu.

Uus materjali lehekülg „Eesti lihatootjate koostöö kogemused“

Lühikirjeldus

Materjal:

- valmis 15. augustil 2023 ja avaldati 2023. aasta septembrikuus;
- laaditi pikk.ee veebilehele ja trükiti (väljaspool projekti eelarvet);
- viis ellu ETSAÜ.

Tegevuste eesmärk oli tutvustada ühistute tööd ning seeläbi tõsta avalikkuse teadlikkust ja parandada ühistute kuvandit. Tegevus keskendus seakasvatusele, sest hiljuti täitus kodumaise sigade tõuaretuse esimene sajand.

Siinse aruandeosa autor ei pääse ligi raamatu veebivariandi vaatamise statistikale, mistõttu ei saa välja tuua lugejate hulka.

Mõjuanalüüs

Viimastel aastatel on seakasvatus laiemas avalikkuses tuntud pigem negatiivsest küljest. Olgu mureks sigade aafrika katk või toodangu madalast kokkuostuhinnast ja kõrgetest sisendihindadest tingitud majanduslikud raskused. Turuosalisel iseloomul on samuti heitlikest oludest väsinud.

On palju oodata, et ÜhendPiP-i tegevused suudaks need kompleksed mured lahendada. Hoolimata sellest pühendatakse ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonnas siiski palju tegevusi just seakasvatajatele. Siinse raamatu on ainult üks näide, varem on seakasvatust valdkonnas tegijatele suunatud infopäevi ja koolitusi. ÜhendPiP-2 2023. ja 2024. aasta tellimuses on valdkonnale pühendatud õpiringid.

**Koostöös
on jõud**

100 AASTAT SIGADE
ÜHISTULIST ARETUST

Raamat illustreerib seda, kuidas raskustele vaatamata on Eesti põllumajanduses püsinud sigade ühistegevusliku aretamise traditsioon ja võimekus. Tõuaretus on tegevusala, kus tegutsevatesse ühistutesse on põllumajandustootjatel motivatsioon kuuluda. Põhjus on mõistagi selles, et iseseisev aretustöö ning teadus- ja arendustöö on jõukohased ainult suurimatele (välismaistele) ettevõtetele. Ühistusse kuulumine teeb samas kalli aretustöö tulemused kättesaadavaks väiketootjatele.

Rahvusvaheline kogemus ühistutega näitab, et pikaajalisuse ja traditsioonide rõhutamine veenab potentsiaalseid ja olemasolevaid liikmeid ühistute töös kaasa lööma. Digitaalsed tekstid on mugavad, aga füüsilised raamatud omavad eriti tugevat efekti. Kindluse pakkumine olukorras, kus valitseb ebakindlus, aitab ühistutel tugevaid liikmesuhteid rajada.

Kindluse tähtsus tuli tegelikult välja ka mullu ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonna tegevusena salvestatud [taskuhäälingust](#). Saatekülaline Jaanus Kiisk sõnas, et kuigi ühistu ei pruugi alati pakkuda parimat hinda, on ühistu piima kokkuostuhind siiski võrreldes konkurentidega stabiilsem. Stabiilsem piimahind muudab finantsplaneerimise põllumajandustootjate jaoks lihtsamalt, kuigi oportunistliku turupõhise hinna võtmine kasvataks tulupotentsiaali.

Nii taskuhäälingust kui ka siinsest raamatust ilmneb, kuidas ühistud pakuvad stabiilsust. Tihti põhineb põllumajandustootja otsus ühistuga ühineda küsimusel, kas ühistu pakub paremat hinda või mitte. Muidugi peaks ühistu paremat hinda pakkuma, aga ühistuga kaasneb kasu teisteski vormides – olgu näiteks siis kasvõi stabiilsus. Mitterahaline kasu ja stabiilsus on jällegi midagi, mida saab ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonna tulevaste tegevuste raames rõhutada.

Videofilmid ühe filmiepisoodiga „Ühistegevust tutvustavad tegevuslood“

Lühikirjeldus

Videod:

- avaldati 30.12.2023 ja 31.12.2023;
- laeti YouTube'i keskkonda <https://www.youtube.com/@eestipollumajandus-kauband7440> ;
- viis ellu EPKK.

Tegevususte eesmärk oli tutvustada ühistute tööd ning seeläbi tõsta avalikkuse teadlikkust ja parandada ühistute kuvandit. Selleks ilmus videofilmide sarjas „Ühistegevust tutvustavad tegevuslood“ 2023. aastal kaks osa:

- ühistegevust tutvustavad tegevuslood: **Farm In TÜ**;
- ühistegevust tutvustavad tegevuslood: **Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ)**.

Siinse aruandeosa autor ei pääse ligi videote vaatamise statistikale, mistõttu ei saa välja tuua vaatamiste hulka.

Mõjuanalüüs

Videod on loomu poolest püsivad, aga samas kajastavad need aktuaalseid teemasid. Sobivate teemade valimine on aga raske, tasakaal atraktiivse ja sisuliselt kasuliku vahel on habras. Lühike formaat tähendab ühtlasi seda, et sügavamaid küsimusi pole võimalik avada. Edasise tegevuse puhul eelistab EMÜ pigem taskuhäälinguid, sest nende formaat lubab teemasid põhjalikumalt käsitleda.

Ajakava täitmine, tulemuslikkus ja edasised tegevused

Teise poolaasta tegevused ei kulgenud plaanipäraselt. Tegevuste ellu viimise viibimise tõttu ning osalejate vähesuse tõttu arvas nõukogu oma 27. novembri 2023 otsusega tellimusest välja üks ettevõtte külastus ja üks infopäev. Jätkuvalt on sihtgrupis programmi tegevuste vastu väike huvi. Toimunud tegevuste tagasiside on siiani siiski positiivne.

EMÜ, EPKK ja METK-i **koostöö** toimus 2023. aasta teisel poolaastal hästi. Tänu oma sidemetele erinevate põllumajandusvaldkonna esindajatega Eestis ja Euroopas said EPKK korraldatud üritustes osalejad teada palju uut ja kasulikku. METK-i ellu viidud ettevõtte külastused avasid mitme uuendusliku ühistu ukсед.

EPKK jälgib oma infopäevade planeerimisel, et need panustaksid nii „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (PõKa 2030) kui nelja sektori arengukava eesmärkide täitmisesse ning oleksid vastavuses nõukogu tellimusega ning vastavatel kohtumistel kokku lepituga. Möödunud poolaastal korraldatud tegevused vastasid tellimusele ning nii huvi nende vastu, osalejate arv kui tagasiside küsimustikud näitavad, et kuulajaid jäid rahule ja tegevused täitsid oma eesmärgi.

Tegevuste ette valmistamisel tehakse koostööd Maaeluministeriumi ametnike, EPKK toimkondade (piimatoimkond, lihatoimkond, keskkonnatoimkond ja maaelutoimkond) liikmete ja EPKK nõukogu ja liikmesorganisatsioonide esindajatega. Välislektorite kaasamisel jätkatakse koostööd Euroopa põllumajandusühistuid esindava organisatsiooni Copa Cogecaga. Samuti kuulatakse nende ettevõtjate ettepanekuid, kes osalevad muudes EMÜ teadus- ja arendusprojektides.

Nimekirjas on tegevused, mis viiakse ellu ÜhendPiP-2 raames **2024. aastal** (sulgudes on tegevuse korraldajad):

- infopäev vähemalt 3 ak tundi „Väiketootjate koostöövõimalused“ (EPKK);
- infopäev veebis lektoritasuga „Tootjaorganisatsioonide tunnustamine ning tootjaorganisatsioonidele suunatud toetused“ (EPKK);
- infopäev välislektoriga „Ühistegevuse võimalused ja vajadused: head praktikad ja edulood“ (EPKK);
- ühepäevane konverents, vähemalt 70 osalejat „Ühistute edasiviiv jõud“ (EMÜ ja EPKK);
- ühepäevane täienduskoolitus „Kommunikatsioon kui juhtimisvahend“ (EMÜ);
- õpiring „Lihatootjate koostöö õpiring“ (EMÜ);
- õpiring „Põllumajandusühistute eestvedajate õpiring“ (EMÜ);
- õpiring „Taimekasvatustootjate koostöö õpiring“ (EMÜ);
- õpiring „Ühistegevuse õpiringid- Praktilised kogemused ühistegevuse loomiseks/arendamiseks“ (EPKK).

Ühistegevuse kuvandi parandamiseks avaldati 2023. aasta teisel poolaastal lisaks viiele esimesel poolaastal ilmunud taskuhäälingule veel üks taskuhääling ja kaks ühistegevust tutvustavat videofilmi. Mõlemat tüüpi elektroonilised materjalid evivad olulist mõju, sest neid on loomu poolest lihtne levitada ning taskuhäälingud ja videod keskenduvad ühistegevuse positiivsetele näidetele. Hoiu-laenuühistutega seotud halbade juhtumite valguses on ühistute negatiivne kuvand kerge tekkima, mistap ongi tähtis rõhuda positiivsele.

Mainekujunduslik mõju võib paista teisejärguline, ent Eesti ühistute seisukohast on see esmatähtis. Hoiu-laenuühistutega seotud skandaalide tõttu vaatab avalikkus ühistuid – sealhulgas põllumajandusühistuid – pessimismiga. Seetõttu kutsuti ka esimesel poolaastal toimunud konverentsile Sellel põhjusel kutsuti tänavusele konverentsile esinema ka hoiu- ja laenuühistute liidu esindaja ning kindlustusühistu esindaja, et nad saaks positiivseid kogemusi jagada.

Paratamatult mõjutavad alataasa avalikuks tulevad probleemid potentsiaalset põllumajanduse liikmeskonda. Sestap tuleb tegeleda mainekujundusega, mille esmane samm on tutvustavad audiovisuaalsed materjalid. Siinse programmi raames on nendeks taskuhäälingud ja videod. Võib-olla ajendavad need isegi potentsiaalseid osalejaid elavamalt programmi tegevustes osalema.

Juba mitmendat aastat pälvib tänavu erilist tähelepanu (sea)lihatootmine, mis on turutingimuste tõttu hapras seisus. Programmi tegevustes osalenud lihasektori osaliste siht oli koostada kvaliteedikava(d) ja moodustada TTO, mille poole tasapisi ka liigutakse. Esimesel poolaastal toimunud täienduskoolitusel oli selles oma selge roll, sest too muutis hetkeolukorra ja turuosaliste ootused selgemaks.

Üks ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonna tegevuste **suhtelise ebapopulaarsuse põhjus** on seotud asjaoluga, et ühistuid tajutakse ikkagi võrdlemisi väheolulistena. Nendel on turukorralduse seisukohast mõju põllumajandusele, kuid üksiktootjate seisukohast jäävad ühistud ikkagi võõraks. Seetõttu on vaja tegeleda kahe näiliselt vastandliku tegevusega:

- parandada väga laias mõttes ühistute kuvandit;
- lahendada väga kitsaid üksikute ühistute või sihtrühmade probleeme.

Neist esimene on kahtlemata kaalukam, ent toda on samavõrd palju raskem täita. Mõlemad suunad on tuttavad juba varasematest aruannetest, ent oma mastaabi tõttu jäävadki need päevakajaliseks. Samas tuleb programmi tegevuste raames edaspidi enam rõhku panna sellele, kuidas oma sõnumit edastada. Eelarvepiirangute tõttu ei näe 2024. aasta tellimus ette ühtegi uut taskuhäälingut ja videot, aga ÜhendPiP-2 2023. aasta tellimuses on veel neli täiendavat häälingut.

Ürituste toimumisele aitavad kaasa nimekad ja karismaatilised esinejad. Näiteks esimesel poolaastal toimunud konverentsil esinenud Steen Nørgaard Madsen sai väga sooja vastuvõtu osaliseks. Ühe maailma suurima ühistu nõukogu liikme ja tegeva Taani piimatootjana on tal muidugi suur kogemustepagas. Sellised esinemised on üliolulised, et edendada Eestis (põllumajanduslikku) ühistegevust. EMÜ kui ÜhendPiP-i ühistegevuse valdkonna vastutav täitja saab siiski kinnitada seda, et jätkab ühistegevust toetavate sõnumite edastamist johtuvalt selgusest ja läbipaistvusest, mida Steen Nørgaard Madsengi oma paelavas ettekandes rõhutas.

Tegevustele tähelepanu aitab tuua nii EMÜ sotsiaalmeedia konto kui ka pikk.ee [temaatilised postitused](#) (sh veebi infokiri).